

סדר
הגדה לילי פסח
כמנהג ק"ק ספרדים יזי"א

HAGADA
OF
VOORDRAGT
VOOR DE
BEIDE EERSTE AVONDEN
VAN HET
PAASCH-FEEST

MET
AANWIJZING DER VOORSCHRIFTEN EN GEBRUIKEN
IN DE NEDERDUITSCH E TAAL

DOOR
JB. LOPES CARDOZO JR.
Godsdienst-leraar (Magied Talmudie)

=====

AMSTERDAM
D.L. CARDOZO & Co.
5653 - 1893

VOORBERIGT

Het werkje dat wij onzen gemeenteleden aanbieden maakt slechts een deel uit van de "Hagada met eene nieuwe Nederduitsche Vertaling en ophelderende noten" mede door ons bewerkt en bij denzelfden uitgever verkrijgbaar. Tot gemak van hen die daaruit de "voordragt" willen houden, meer bepaaldelijk echter tot schoolgebruik is de Hebreuwsche tekst alleen afgedrukt, voorzien van de noodige aanwijzing der voorschriften in de Nederduitsche taal. Deze aanwijzing, hoezeer verschillend van die welke elders wordt opgegeven, is de ware en juiste. Zij is zóó (bepaaldelijk voor den Portugeesch-Israelietischen ritus) door de Eerwaarde geestelijkheid onzer gemeente opgegeven en door haar nauwkeurig nagezien. (De kerkelijke goedkeuring in de bovengenoemde uitgave te vinden bevestigt dit.) Aan juistheid is duidelijkheid gepaard en zoo vermeenen wij in eene wezenlijke behoefte te hebben voorzien. Ook de uitgever heeft door het bezigen van eene groote en duidelijke letter dat doel helpen bevorderen.

Mogten ook onze pogingen iets bijdragen tot nut der Israelietische jeugd!

Jb. LOPES CARDOZO JR.

עֲרוֹב תַּבְּשִׁילִין VERMENGING VAN SPIJZEN

Wanneer de eerste dag van Pesach op donderdag of de zevende dag op vrijdag invalt, dan is het niet geoorloofd gedurende het feest de spijzen voor de Sjabbat te bereiden, tenzij de heer des huizes vóór de ingang van het feest een zekere hoeveelheid Matsa en gekookte spijs: toebereid vlees of vis, neme en in het bijzijn van zijn vrouw en dienstboden zegge:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת עֲרוֹב.
בְּדִין עֲרוֹבָא יְהֵא שְׂרָא לָן לְאִפּוּי וּלְבִשׁוּלִי וּלְאַטְמוּנִי
וּלְאַדְלוּקִי שְׂרָגָא, וּלְמַעֲבַד כָּל-צְרָכָנָא, מִיּוֹם טוֹב
לְשַׁבַּת, לְנָא וּלְכָל-יִשְׂרָאֵל שְׁבַמְדִּינָה זֹו.

Men moet de Ngeroeb bewaren tot de Sjabbat is ingetreden; gewoonlijk echter bewaart men die tot de derde maaltijd van de Sjabbat, als wanneer hij gegeten wordt.

Deze twee dichtregels behelzen de volgorde van de voordracht met haar gebruiken, terwijl elk woord een gedeelte hiervan aangeeft; de verklaring wordt achtereenvolgend opgegeven.

קִדְּשׁ וְרַחֵץ, כְּרַפֵּס יַחַץ, מְגִיד רְחֻצָּה, מוֹצִיא מִצָּה,
מְרוֹר כּוֹרֵךְ, שְׁלַחַן עוֹרֵךְ, צְפוּן בְּרֵךְ, הִלֵּל נִרְצָה.

בְּדִיקַת חֶמֶץ

De avond van de 14e Nisan (d.i. de avond die op de 13e van die maand volgt) of donderdagavond de 13e Nisan, indien de eerste dag van Pesach op zondag invalt, doorzoekt men met een brandende kaars het huis of er enig gezuurd mocht worden gevonden. Dat onderzoek moet een aanvang nemen bij het vallen van de avond, d.i. bij het uitkomen van de sterren; vooraf zegt men:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל בְּעוֹר חֶמֶץ.

Na afloop van het onderzoek bewaart men het gevondene en zegt omtrent het niet gevondene:

כָּל חֶמֶרָא דְאַכָּא בְּרִשׁוּתִי, דְּלֵא חֲזִיתִיהּ, וּדְלֵא
בְּעֵרְתִיהּ, לְהוּי בְּטִיל, וְחָשִׁיב כְּעַפְרָא דְאַרְעָא.

בְּעוֹר חֶמֶץ

Men bewaart het gevondene gezuurde zorgvuldig; de volgende ochtend vóór ongeveer elf uur verbrandt men het op een bijzonder vuur, waarna men zegt:

כָּל חֶמֶרָא דְאַכָּא בְּרִשׁוּתִי דְחֲזִיתִיהּ, וּדְלֵא חֲזִיתִיהּ,
דְּבְעֵרְתִיהּ וּדְלֵא בְּעֵרְתִיהּ, לְהוּי בְּטִיל, וְחָשִׁיב כְּעַפְרָא
דְאַרְעָא.

(Valt de eerste dag van Pesach op zondag in, dan wordt het gezuurde op vrijdag vóór ongeveer 11.30 uur verbrand, doch dit gebed eerst op zaterdag vóór ongeveer 11 uur gezegd.)

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוֹ
מִכָּל-עַם, וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל-לְשׁוֹן, וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו.
וּתְתַן-לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (שְׂבֻתוֹת לְמִנוּחָה
וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, אֶת יוֹם
הַמְּנוּחַ הַזֶּה וְאֶת) יוֹם חַג הַמִּצְוֹת הַזֶּה אֶת יוֹם טוֹב
מְקַרָּא קֹדֶשׁ הַזֶּה זְמַן חֲרוּתָנוּ, בְּאַהֲבָה מְקַרָּא קֹדֶשׁ, זָכַר
לְיִצְיַאת מִצְרַיִם, כִּי בָנוּ בְּחֵרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ
מִכָּל-הָעַמִּים (וְשְׂבֻתוֹת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ (בְּאַהֲבָה
וּבְרִצּוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הַנְּחַלְתָּנוּ, בְּרוּךְ אַתָּה יי,
מְקַדֵּשׁ (הַשְּׂבֻת וְ)יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים.

Als het feest op zaterdagavond invalt zegt men daarenboven:
בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרָא מְאוּרֵי הָאֵשׁ.
בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ
לְחוֹל וּבֵין אֹר לְחֹשֶׁךְ, וּבֵין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, וּבֵין יוֹם
הַשְּׂבִיעִי לְשִׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה, בֵּין קֹדֶשׁ שְׂבֻת לְקֹדֶשׁת
יוֹם טוֹב הַבְּדֻלָּת, וְאֶת יוֹם הַשְּׂבִיעִי מִשְׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה
הַקֹּדֶשֶׁת וְהַבְּדֻלָּת, וְהַקֹּדֶשֶׁת אֶת עַמּוֹד יִשְׂרָאֵל בְּקֹדֶשֶׁתָּךְ,
בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ.

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיָנוּ וְקִיָּמָנוּ
וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְן הַזֶּה.

Men ledigt de beker of het grootste gedeelte daarvan, terwijl men op de
linker arm leunt.

INRICHTING VAN DE PESACHSCHOTELS

Men neemt de drie Sjimoeiem (Matsot, waarbij al de voorschriften der wet in acht genomen zijn), legt die op een schotel; vervolgens de peterselie of liever knolradijs met de azijn of het zoutwater, de latuw, het bitterkruid en de Charoset (een mengsel van appels, amandelen, kaneel, specerijen enz.) op een tweede en ten slotte het gekookte ei en het gebraden been, waaraan nog enig vlees ter grootte van een olijf¹ moet zijn, op een derde schotel. Men houdt ook een servet gereed ten einde de Matsot te bedekken zo dikwijls de beker met wijn wordt opgeheven of daarover een zegenwens wordt uitgesproken.

קִדּוּשׁ

ORDE VAN DE INWIJDING

קִדּוּשׁ Men neemt de beker met wijn in de rechterhand en zegt:

Op vrijdagavond begint men de Kidoesj aldus:
יוֹם הַשְּׂשִׁי. וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-צְבָאָם. וַיְכַל
אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם
הַשְּׂבִיעִי מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים
אֶת-יוֹם הַשְּׂבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ
אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

Indien het feest op een der werkdagen invalt, wordt hier aangevangen:

סִבְרֵי מְרַנְּנִי! [לְ]חִיִּים!
בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרָא פְרֵי הַגֶּפֶן.

1. Wanneer wij van de grootte van een olijf spreken, dan hebben wij die op het oog, welke in het Heilige Land groeide en nagenoeg overeenkwam met een groot half hoenderei.
2. [...] De tekst tussen vierkante haakjes is o.a. volgens verschillende opvattingen.

מה נשתנה הלילה הזה מכל-הלילות?
 שבכל-הלילות אין אנו מטבלין אפילו פעם אחת,
 והלילה הזה שתי פעמים.
 שבכל-הלילות אנו אוכלין חמץ או מצה,
 והלילה הזה כלו מצה.
 שבכל-הלילות אנו אוכלין שאר ירקות,
 והלילה הזה מרור.
 שבכל-הלילות אנו אוכלין ושותין בין יושבין
 ובין מסבין,
 והלילה הזה כלנו מסבין.

De Matsot worden weer op de tafel geplaatst en de heer des huizes
 antwoordt aldus:

'עבדים היינו לפרעה במצרים', ויוציאנו יי
 אלהינו משם, ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא
 הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים,
 עדין אנו ובנינו ובני בנינו, משעבדים היינו
 לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים, כלנו
 נבונים, כלנו יודעים את התורה, מצוה עלינו
 לספר ביציאת מצרים, וכל-המרבה לספר
 ביציאת מצרים, הרי זה משבח.

סדר ההגדה ORDE DER HAGADA

ורחץ Men wast de handen zonder de gewone zegenspreuk.

כרפס De heer des huizes neemt voor zich en geeft aan elk der
 aanzittenden een klein gedeelte karpas³ (minder dan de grootte
 van een olijf), doopt het in zoutwater of azijn en zegt:

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, בורא פרי
 האדמה.

יחץ Men neemt de middelste Matsa, deelt die in twee delen, legt de
 ene helft tussen de beide overige en de andere helft tussen het
 servet en het tafellaken, tot Afikomen (nagerecht).

מגיד Men heft de schotel met Matsot omhoog, toont die aan de
 huisgenoten en zegt:

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא
 דמצרים. כל דכפין ייתי ויכל, כל דצריך ייתי
 ויפסח, השתא הכא, לשנה [לשנה] הבאה בארעא
 דישראל, השתא הכא עבדי, לשנה [לשנה] הבאה
 בארעא דישראל בני חורין.

Ieder vult de beker ten tweede male.

Men geeft bevel om de schotel met de Matsot van de tafel te nemen (of
 verricht het zelf), waarop één of meer aanzittenden (gewoonlijk de
 jongsten) het volgende zeggen:

3. Men neemt hiervoor peterselie of selderij, beter echter radijs. In het laatste geval zij
 men indachtig slechts één of meer halve knollen te gebruiken om niet verplicht te zijn
 na het gebruik nog een zegenwens uit te spreken.

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְרַבִּי אֶלְעָזָר
בֶּן עֲזַרְיָה, וְרַבִּי עֲקִיבָא, וְרַבִּי טַרְפוֹן, שֶׁהָיוּ
מְסַבִּין בְּבֵנֵי בְּרַק, וְהָיוּ מְסַפְּרִין בִּיצִיאַת מִצְרַיִם
כָּל-אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ
לָהֶם: רַבּוֹתֵינוּ! הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל
שַׁחֲרִית.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, הֲרֵי אֲנִי כֹכֵן-שְׁבָעִים
שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֹּאמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלִילוֹת,
עַד שֶׁדַּרְשָׁה בֶּן-זוֹמָא, שֶׁנֶּאֱמַר: 'לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת
יוֹם יְצִיאַתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ', 'יְמֵי חַיֶּיךָ'
הַיְמִים, 'כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ' הַלִּילוֹת. וְחַכְמִים אוֹמְרִים:
'יְמֵי חַיֶּיךָ' הָעוֹלָם הַזֶּה, 'כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ' לְהֵבִיא
לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ.

בְּרוּךְ הַמְּקוֹם, שֶׁנֶּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרוּךְ
הוא. כְּנֻגַד אַרְבָּעָה בָּנִים דְּבִרְהַ תּוֹרָה, אֶחָד חָכֵם,
וְאֶחָד רָשָׁע, וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ לְשַׁאֵל.

חָכֵם מֵה־הוּא אוֹמֵר, 'מָה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים,
וְהַמְּשַׁפְּטִים, אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם'. אָף אֶתָּה
אָמַר-לוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח, אֵין מִפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח
אֶפִּיקוֹמָן.

רָשָׁע מֵה־הוּא אוֹמֵר, 'מָה הָעֵבֶדָה הַזֹּאת לָכֶם'.
'לָכֶם' וְלֹא לוֹ, וְלִפִּי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכָּלָל
כְּפָר בְּעֵקֶר, אָף אֶתָּה הִקְהָה אֶת-שְׁנָיו, וְאָמַר-לוֹ:
'בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם'. 'לִי' וְלֹא
לוֹ, וְאֵלּוּ הָיָה שֵׁם, לֹא הָיָה נִגְאָל.

תָּם מֵה־הוּא אוֹמֵר, 'מָה זֹאת', וְאָמַרְתָּ אֵלָיו:
'בְּחֻזֵּק יָד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים'.

וְשְׂאִינוּ יוֹדֵעַ לְשַׁאֵל, אֶת פֶּתַח לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר:
'וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה
יְיָ לִי, בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם'.

יְכוֹל מְרֹאשׁ חֻדָּשׁ, תִּלְמוּד לוֹמֵר 'בַּיּוֹם הַהוּא'. אִי
'בַּיּוֹם הַהוּא' יְכוֹל מִבְּעוֹד יוֹם, תִּלְמוּד לוֹמֵר
'בְּעִבּוֹר זֶה', 'בְּעִבּוֹר זֶה' לֹא אָמַרְתִּי, אֲלֵא בְּשַׁעָה
שֶׁמְצָה וּמְרוֹר מְנַחִים לְפָנֶיךָ.

מִתְחַלָּה עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, וְעַכְשָׁו
קָרְבָנוּ הַמְּקוֹם לְעֲבוּדָתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
אֶל כָּל-הָעָם, כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, בְּעִבּוֹר
הַנְּהַר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם, תִּרְחַ אֲבִי אֲבָרְהָם
וְאֲבִי נַחֲוֹר, וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וְאָקַח אֶת

'אַרְמֵי אֲבֹד אֲבִי, וַיִּרְדּוּ מִצְרַיִמָּה וַיִּגְרֶשׁ שָׁם בְּמַתִּי
מִעֵט, וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי גְדוֹל, עֲצוּם וְרַב'.

'וַיִּרְדּוּ מִצְרַיִמָּה', אָנוּס עַל פִּי הַדְּבָר. 'וַיִּגְרֶשׁ שָׁם',
מְלַמֵּד שֶׁלֹּא יֵרַד יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְהַשְׁתַּקֵּעַ, אֲלֵא לְגוֹר
שָׁם, שֶׁנֶּאֱמָר: 'וַיֹּאמְרוּ אֶל־פְּרַעֲה, לְגוֹר בְּאֶרֶץ
בְּאֵנוּ, כִּי אֵין מִרְעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעַבְדֶיךָ, כִּי כָבֵד
הָרַעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עַבְדֶיךָ בְּאֶרֶץ
גִּשְׁן'.

'בְּמַתִּי מִעֵט', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: 'בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יִרְדּוּ
אֲבֹתֶיךָ מִצְרַיִמָּה וְעַתָּה שְׁמֹךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם לְרַב'.

'וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי גְדוֹל', מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצִינִין
שָׁם, 'לְגוֹי גְדוֹל וְעֲצוּם', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: 'וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ, בְּמֵאֵד מְאֹד,
וַתִּמְלֵא הָאֶרֶץ אֹתָם'.

'וְרַב'. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: 'רַבְּכָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה נִתְתִּיךָ,
וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתִּבְאֵי בְעַדֵי עַדִּי, שְׁדִים נִכְנּוּ
וַשְׁעָרַי צִמְחָה, וְאֵת עֵרֹם וְעָרִיד'.

'וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ, וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ
עֲבָדָה קָשָׁה'.

'וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: 'הִבֵּה

אֲבִיכֶם אֶת אֲבֹרָהֶם מֵעֶבֶר הַנְּהָר, וְאוֹלֶךְ אוֹתוֹ
בְּכָל־אֶרֶץ כְּנָעַן, וְאַרְבֵּה אֶת־זֶרְעוֹ, וְאֶתְּן־לוֹ
אֶת־יִצְחָק. וְאֶתְּן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֵת עֵשָׂו. וְאֶתְּן
לְעֵשָׂו אֶת הַר שְׁעִיר לְרִשְׁתּוֹ אוֹתוֹ, וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו
יָרְדוּ מִצְרַיִם'.

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא,
שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחֲשֵׁב אֶת־הַקֶּץ, לַעֲשׂוֹת
מִה־שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בֵּין הַבְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמָר:
'וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יְדַע תִּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ
לֹא לָהֶם, וְעַבְדוּם וְעֵנוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה.
וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנֹכִי, וְאַחֲרַי כֵּן
יַצִּאוּ בְּרֹכֶשׁ גְּדוֹל'.

Men bedekt de Matsot, heft de beker op en zegt:

הִיא שְׁעֵמֻדָּה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שֶׁלֹּא אֶחָד בְּלִבֵּד
עָמַד עָלֵינוּ, אֲלֵא שֶׁכָּל־דּוֹר וְדוֹר, עוֹמְדִים עָלֵינוּ
לְכַלּוֹתָנוּ, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילָנוּ מִיָּדָם.

Men zet de beker weer neer en dekt de Matsot open.

צֵא וּלְמַד, מִה־בְּקֶשׁ לִבְנֵי הָאֶרֶמִי לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב
אֲבִינוּ, שֶׁפְּרַעֲה לֹא גָזַר אֲלֵא עַל הַזְּכָרִים, וְלִבְנֵי
בְּקֶשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמָר:

נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה
ונוסף גם הוא על שנאינו, ונלחם בנו ועלה מן
הארץ'.

'ויענונו, כמו שנאמר: 'וישימו עליו שרי מסים
למען ענתו בסבלתם, ויבן ערי מסכנות לפרעה,
אתפתם ואתרעמסס'. 'ויתנו עלינו עבדה
קשה, כמו שנאמר: 'ויעבדו מצרים את בני
ישראל בפרך'.

'ונצעק אל-י אל-י אלהי אבותינו, וישמע יי
את-קלנו, וירא את-ענינו, ואת-עמלנו
ואת-לחצנו'.

'ונצעק אל-י אל-י אלהי אבותינו, כמו שנאמר: 'ויהי
בימים הרבים ההם, וימת מלך מצרים, ויאנחו
בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל
האלהים מן העבדה'. 'וישמע יי את-קלנו' כמו
שנאמר: 'וישמע אלהים את-נאקתם, ויזכר
אלהים את-בריתו, את-אברהם, את-יצחק,
ואת-יעקב'.

'וירא את-ענינו, זו פרישות דרך ארץ, כמו
שנאמר: 'וירא אלהים את בני ישראל וידע

אלהים'.

'ואת-עמלנו, אלו הבנים, כמו שנאמר: 'כל-הבן
הילוד היארה תשליכהו, וכל-הבת תחיון'.
'ואת-לחצנו, זה הדחק, כמו שנאמר: 'וגם ראיתי
את הלחץ, אשר מצרים לחצים אתם'.

'ויוצאנו יי ממצרים, ביד חזקה, ובזרע נטויה,
ובמרא גדל ובאותות ובמפתים'.

'ויוצאנו יי ממצרים, לא על ידי מלאך, ולא על
ידי שרף. ולא על ידי שליח, אלא הקדוש ברוך
הוא בכבודו ובעצמו, שנאמר: 'ועברתי בארץ
מצרים בלילה הזה, והפיתי כל-בכור בארץ
מצרים, מאדם ועד בהמה, ובכל-אלהי מצרים
אעשה שפטים, אני יי'.

'ועברתי בארץ מצרים, אני ולא מלאך. 'והפיתי
כל-בכור, אני ולא שרף, 'ובכל-אלהי מצרים
אעשה שפטים, אני ולא שליח, אני יי, אני הוא
ולא אחר.

'ביד חזקה, זו הדבר, כמו שנאמר: 'הנה יד יי
הויה, במקנה אשר בשדה, בסוסים בחמרים
בגמלים, בבקר ובצאן, דבר כבד מאד'.

דָּם. צְפָרְדַּע. כְּנָיִם. עָרוֹב. דָּבָר. שְׁחִין. בָּרָד.
אֲרָבָה. חֶשֶׁךְ. מַכַּת בְּכוֹרוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סְמָנִים,

דַּצ"ךְ עַד"ש בְּאֶח"ב.

רַבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי אוֹמֵר: מִנִּין אֶתָּה אוֹמֵר שְׁלֶקוּ
הַמְצָרִים בְּמְצָרִים עֶשֶׂר מְכוֹת, וְעַל הַיָּם לָקוּ
חֲמִשִּׁים מְכוֹת. בְּמְצָרִים מֵהוּ אוֹמֵר: 'וַיֹּאמְרוּ
הַחֲרֻטָּמִים אֶל פְּרָעָה, אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים הִיא'. וְעַל הַיָּם
מֵה־הוּא אוֹמֵר: 'וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה
אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּמְצָרִים, וַיֵּירָאוּ הָעָם אֶת יְיָ וַיֹּאמְרוּ
בְּיַי וּבַמַּשֶּׁה עֲבָדוֹ'. כִּמָּה לָקוּ בְּאֲצַבֵּעַ, עֶשֶׂר מְכוֹת
אָמור מֵעַתָּה בְּמְצָרִים לָקוּ עֶשֶׂר מְכוֹת, וְעַל הַיָּם
לָקוּ חֲמִשִּׁים מְכוֹת.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִנִּין שְׁכַל־מִכָּה וּמִכָּה
שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים בְּמְצָרִים,
הֵיטָה שֶׁל אֲרֵבַע מְכוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: 'יִשְׁלַח־בָּם חֲרוֹן
אָפוֹ, עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה מְשַׁלַּחַת מְלֹאכֵי רָעִים'.
'עֲבָרָה' אַחַת, 'זַעַם' שְׁתַּיִם, 'צָרָה' שְׁלֹשׁ, 'מְשַׁלַּחַת
מְלֹאכֵי רָעִים' אַרְבַּע. אָמור מֵעַתָּה, בְּמְצָרִים לָקוּ
אַרְבָּעִים מְכוֹת, וְעַל הַיָּם לָקוּ מֵאַתֵּים מְכוֹת.

'וּבְזָרַע נְטוּיָה', זֶה הַחֲרָב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַחֲרָבוּ
שְׁלוּפָה בִּידוֹ, נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלָּיִם'.

'וּבְמֵרָא גְדֹל', זֶה גְלוּי שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'אוֹ
הַנֶּסֶה אֱלֹהִים לְבוֹא לְקַחַת לוֹ גוֹי מִקְרֵב גוֹי בְּמִסַּת
בְּאֵתָת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבִיד חֲזָקָה וּבְזָרוּעַ
נְטוּיָה, וּבְמוֹרָאִים גְדֹלִים, כָּכֵל אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יְיָ
אֱלֹהֵיכֶם בְּמְצָרִים לְעֵינֶיךָ'.

'וּבְאֵתוֹת', זֶה הַמַּטָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְאֵת הַמַּטָּה
הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בוֹ אֶת־הָאֵתוֹת'.
'וּבְמִפְתִּים', זֶה הַדָּם. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְנִתְּתִי
מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ',

Bij het uitspreken van het eerste en het tweede woord en bij de laatste twee woorden neemt men met de vinger een druppel uit de beker wijn en spat die weg.

'דָּם, וְאֵשׁ, וְתִימָרוֹת עֶשֶׂן'.

דָּבָר אַחֵר, 'בִּיד חֲזָקָה' שְׁתַּיִם, 'וּבְזָרַע נְטוּיָה'
שְׁתַּיִם, 'וּבְמֵרָא גְדֹל' שְׁתַּיִם, 'וּבְאֵתוֹת' שְׁתַּיִם,
'וּבְמִפְתִּים' שְׁתַּיִם. אֵלּוּ עֶשֶׂר מְכוֹת שֶׁהֵבִיא
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים בְּמְצָרִים, וְאֵלּוּ הֵן:

Bij het uitspreken van elk der volgende woorden neemt men met de vinger een druppel uit de beker wijn en spat die weg; zo ook bij de daaropvolgende drie kentekenen, samengesteld uit de eerste letters der tien Hebreeuwse woorden.

רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: מִנֵּיין שְׁכַל-מִכָּה וּמִכָּה,
שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם,
הֵיטָה שֶׁל חֶמֶשׁ מְכוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: 'יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן
אָפוֹ, עֵבֶרָה וְזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מְלֹאכֵי רָעִים'.
'חֲרוֹן אָפוֹ' אַחַת, 'עֵבֶרָה' שְׁתַּיִם 'זַעַם' שְׁלֹשׁ,
'צָרָה' אַרְבַּע, 'מִשְׁלַחַת מְלֹאכֵי רָעִים' חֶמֶשׁ. אָמַר
מַעֲתָה, בְּמִצְרַיִם לָקוּ חֲמֻשִׁים מְכוֹת, וְעַל הַיָּם לָקוּ
חֲמֻשִׁים וּמֵאֲתַיִם מְכוֹת.

כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עֲלֵינוּ.

אֵלּוֹ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם
שְׁפָטִים,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים, וְלֹא עָשָׂה
בְּאֱלֹהֵיהֶם,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם, וְלֹא הָרַג בְּכוֹרֵיהֶם,
אֵלּוֹ הָרַג בְּכוֹרֵיהֶם, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם

דִּינּוּ.

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם, וְלֹא קָרַע לָנוּ
אֶת-הַיָּם,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם, וְלֹא הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ
בְּחֶרְבָּה,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרְבָּה, וְלֹא שָׁקַע
צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ, וְלֹא סָפַק צָרָכָנוּ
בְּמִדְבַר אַרְבַּעִים שָׁנָה,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ סָפַק צָרָכָנוּ בְּמִדְבַר אַרְבַּעִים שָׁנָה, וְלֹא
הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּזֶן,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּזֶן, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת
הַשִּׁבְתָּה,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַשִּׁבְתָּה, וְלֹא קָרַבָנוּ לְפָנֵי
הַר סִינַי,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ קָרַבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת
הַתּוֹרָה,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְלֹא הִכְנִיסָנוּ
לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,

דִּינּוּ.

אֵלּוֹ הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא בָנָה לָנוּ
אֶת-בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ,

דִּינּוּ.

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכַפֶּלֶת
לְמָקוֹם עֲלֵינוּ,

הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם,

עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים,

עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם,

הָרַג בְּכוֹרֵיהֶם,

נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם,

עַל בִּתְּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, בְּנִגְפוֹ אֶת־מִצְרַיִם
וְאֵת בִּתְּיָנוּ הַצֵּיל, וַיִּקְדֵּ הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ.

Men heft de schotel met Matsot omhoog, toont die aan hen welke aan
tafel zitten en zegt:

מִצָּה זֹאת שְׂאֲנוּ אוֹכְלִים עַל־שׁוּם־מָה, עַל שׁוּם
שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצַקֶּם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ, עַד
שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וַגָּאֵלֶם מִיָּד, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיֹּאפּוּ אֶת הַבֶּצֶק, אֲשֶׁר
הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם, עֲגַת מִצּוֹת, כִּי לֹא חֲמֵץ, כִּי
גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה, וְגַם צָדָה לֹא
עָשׂוּ לָהֶם'.

Men toont op dezelfde wijze de bittere kruiden en zegt:

מְרֹר זֶה שְׂאֲנוּ אוֹכְלִין, עַל־שׁוּם־מָה עַל שׁוּם
שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם,
שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיִּמְרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה, בַּחֲמֹר
וּבְלִבְנִים, וּבְכָל־עַבְדָּה בַשָּׂדֶה, אֶת כָּל־עַבְדֹתֶם,
אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ'.

בְּכָל־דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְהִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ
כְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְהִגַּדְתָּ לְבְנֶךָ

קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם,
הַעֲבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בַּחֲרָבָה,
שָׁקַע צַרְכָּנוּ בְּתוֹכוֹ,
סִפַּק צַרְכָּנוּ בַּמְדָּבָר אַרְבַּעַיִם שָׁנָה,
הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּן,
נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת,
קָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי,
נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה,
הַכְּנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
וּבָנָה לָנוּ בַיִת הַבְּחִירָה לְכַפֵּר עַל כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ.

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כָּל־מִי שֶׁלֹּא אָמַר
שֶׁלֶשֶׁה דְּבָרִים אֵלוֹ בַּפֶּסַח, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ,
וְאֵלוֹ הֵן.

פֶּסַח מִצָּה וּמְרֹר.

Bij dit gedeelte wordt niets getoond.

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִין בְּזִמְן שְׁבִית
הַמְּקַדָּשׁ קָיָם, עַל שׁוּם־מָה, עַל שׁוּם שֶׁפֶסַח
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בִּתְּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם,
שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַאֲמַרְתֶּם זָבַח פֶּסַח הוּא לִי אֲשֶׁר פֶּסַח

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֵעָז.
הִיְתָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ, יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו. הֵיִם
רָאָה וַיִּנָּס, הִירְדֵן יָסֹב לְאַחֹר. הַהָרִים רָקְדוּ
כְּאֵילִים, גְּבְעוֹת כְּבְנֵי־צֹאן. מֵה־לֶּךְ הֵיִם כִּי תָנוּס,
הִירְדֵן תִּסֹּב לְאַחֹר. הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים,
גְּבְעוֹת כְּבְנֵי־צֹאן. מִלְפָּנַי אָדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ, מִלְפָּנַי
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הַהֶפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מַיִם, חֲלַמֵּישׁ
לְמַעֲיָנו־מַיִם.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֲלָנוּ
וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהַגִּיעָנוּ הַלִּילָה הַזֶּה
לְאֶכְל־בּוֹ מִצֶּה וּמְרוֹר. כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ, הַגִּיעָנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים,
הַבָּאִים לְקִרְאתָנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּכַנִּיף עֵירֶךְ
וְשִׂשִׁים בְּעִבּוֹדְתֶךָ, וְנֹאכֵל שֵׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן
הַפְּסָחִים, אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבֵּחֶךָ לְרִצּוֹן,
וְנוֹדֶה לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּת
נַפְשָׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.

Men drinkt leunende op de linker arm

בְּיוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי
מִמִּצְרַיִם. שְׁלֵא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אֵלֵא אֶף אוֹתָנוּ גָּאֵל, שְׁנֹאֲמַר: 'אוֹתָנוּ
הוֹצִיא מִשָּׁם', לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתֵּינוּ'.

Men bedekt de Matsot, heft de beker op, houdt die in de hand tot na de
eerstvolgende *Beracha*, namelijk tot "*Gaël Jisraël*", en zegt met luider
stem:

לְפִיכֶךָ אֲנַחְנוּ חַיִּיבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח,
לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדְרֵה, וּלְקַלֵּס, לְמִי שֶׁעָשָׂה
לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל־הַנְּסִים הָאֵלֶּה. הוֹצִיאָנוּ
מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת, וּמִשְׁעַבּוֹד לְגְּאֻלָּה וּמִיָּגוֹן
לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲכָל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל,
וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ.

הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ, הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ. יְהִי שֵׁם
יְיָ מְבָרָךְ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. מִמְּזֹרַח שֶׁשָּׁמֶשׁ עֹד
מְבוֹאוֹ, מְהַלֵּל שֵׁם יְיָ. רֵם עַל כָּל־גּוֹיִם יְיָ, עַל
הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. מִי כִּי אֱלֹהֵינוּ, הַמְּגַבִּיהִי לְשַׁבַּת.
הַמְּשִׁפִּילִי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ. מְקִימִי מַעֲפָר
דָּל, מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן. לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים,
עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ. מוֹשִׁיבִי עֶקְרֵת הַבַּיִת, אִם הַבָּנִים
שְׂמֵחָה, הַלְלוּיָהּ.

מָרוֹר Daarna neemt men voor zich en geeft aan elk der aanzittenden de hoeveelheid van een olijf bittere kruiden, doopt het in Charoset en zegt:

**בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מָרוֹר.**

Men eet het zonder op de linker arm te leunen.

כוֹרֵךְ Men neemt voor zich en geeft aan elk der aanzittenden, een stuk van de derde Matsa, omwikkelt het met de bittere kruiden, doopt dit in Charoset en eet het tezamen, leunende op de linker arm, na vooraf te hebben gezegd:

**זָכַר לְמִקְדָּשׁ, כְּהִלֵּל הַזִּקְזָן, דָּאָמַר: 'עַל מִצְוֹת
וּמְרוֹרִים יֵאָכְלוּ'.**

שְׁלֵחַן עוֹרֵךְ Men brengt de spijsen op en eet naar welgefallen.

=====

צְפוּן Nadat men de maaltijd gehouden heeft, neemt de heer des Huizes de halve Matsa, die hij vroeger liet wegleggen, geeft daarvan aan ieder een stuk, minstens ter grote van een olijf, hetwelk men leunende eet ter *Afikomen* (nagerecht).⁴

בָּרַךְ Daarna schenkt men de derde beker in, zegt vooraf de gebruikelijke psalmen of gezangen:

[מזמור שיר ליום השבת
[op Sjabbat

בצאת ישראל, אין כאלהינו, תהלת,

wast de handen en zegt vervolgens de dankzegging na de maaltijd aldus:

4. Men zij indachtig, dat men na het gebruik daarvan niets meer mag eten of (behalve de twee voorgeschreven glazen wijn) andere drank dan water gebruiken tot de volgende morgen; zodat deze Afikomen als het slot van onze maaltijd moet worden aangemerkt.

רְחִצָּה Men wast de handen en zegt de volgende zegenspreuk:

**בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם.**

מוֹצֵיא מִצָּה Men neemt de Matsot zoals die op de schotel liggen (de halve tussen de beide gehelen) en zegt:

**[כְּאָמֹר:] פּוֹתַח אֶת יַדְּךָ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל-חַי רִצּוֹן.
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, הַמּוֹצֵיא לְחֶם
מִן הָאָרֶץ.**

**בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה.**

Vervolgens breekt men van de bovenste en van de in het midden liggende Matsa van ieder een stuk af, minstens ter grootte van een olijf (plm. 30 gram), geeft ook aan ieder der aanzittenden dezelfde hoeveelheid, doopt het in het zout en eet beide stukken tezamen, leunende op de linker arm.

בְּרַכַּת הַמְּזוֹן

Op Sjabbat en Jom Tob zegt men allereerst:

'תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֵּר פִּי, וַיְבָרֵךְ כָּל-בֶּשֶׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.
'וְאִנְחֵנוּ נִבְרַךְ יְהוָה, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, הַלְלוּיָהּ'. [וַיְדַבֵּר אֵלֵינוּ זֶה
הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ]. 'אֲבִרְכָה אֶת יְיָ בְּכָל-עֵת, תָּמִיד תִּהְיֶה
בְּפִי'. 'סוּף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמַע, אֶת הָאֱלֹהִים יִרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו
שָׁמֹר, כִּי זֶה כָּל-הָאָדָם'.
[וַיְדַבֵּר אֵלֵינוּ זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ].
[כָּל הַנֶּשְׁמָה תִּהְיֶה יְהוָה הַלְלוּיָהּ].

Hij, die voorgaat zegt (indien minstens 3 mannen aanzitten):

בְּרִשׁוֹת שָׁמַיִם (וּבְרִשׁוֹת .....). וּבְרִשׁוֹת כָּל-הַמַּסְבִּין, נִבְרַךְ
אֱלֹהֵינוּ (indien 10 mannen aanwezig zijn) שְׂאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ.

De aanzittenden antwoorden:

בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ (indien 10 mannen aanwezig zijn) שְׂאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ
וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל [וְהַקְּדוֹשׁ] חַיֵּינוּ.

Hij, die voorgaat zegt:

בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ (indien 10 mannen aanwezig zijn) שְׂאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ
וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל [וְהַקְּדוֹשׁ] חַיֵּינוּ.
בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ וּבְרוּךְ זְכוֹרוֹ לְעוֹלָמֵי עֶד.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַזֵּנְנוּ וְלֹא מִמַּעַשְׂיֵינוּ,
הַמְּפָרְסְנוּ וְלֹא מִצְדָּקוֹתֵינוּ, הַמַּעֲדִיף טוֹבוֹ עָלֵינוּ, הַזֵּן אוֹתָנוּ
וְאֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, בְּטוֹבוֹ, בְּחֵן, בְּחֶסֶד, בְּרוּחַ וּבְרַחֲמִים, 'נוֹתֵן
לָחֶם לְכָל-בֶּשֶׂר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד'. וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל תָּמִיד לֹא חֶסֶר
לָנוּ, וְאֵל יַחְסֹר לָנוּ מְזוֹן תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הוּא זֵן וּמְפָרְס
לְכָל, וְשָׁלַחְנוּ עֲרוּךְ לְכָל וְהִתְקִין מַחִיָּה וּמְזוֹן לְכָל-בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר
בָּרָא, בְּרַחֲמָיו וּבְרוּב חֶסְדָּיו, כְּאָמֹר: 'פּוֹתַח אֶת יָדְךָ, וּמִשְׁבִּיעַ
לְכָל-חַי רִצּוֹן'. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַזֵּן אֶת הַכֹּל.

נִוְדָה לָךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבּוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה
וּרְחֻבָּה, בְּרִית וְתוֹרָה, חַיִּים וּמְזוֹן, עַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם,
וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדִּים, וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרָנוּ, וְעַל חֻקֵּי
רִצּוֹנְךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ, וְעַל חַיִּים וּמְזוֹן שֶׁאַתָּה זֵן וּמְפָרְס אוֹתָנוּ.

וְעַל הַכֹּל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, אָנוּ מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אֶת שְׁמֶךָ,
כְּאָמֹר: 'וְאֲכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ, וּבְרַכַּת אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטֹּבָה
אֲשֶׁר נָתַן לָךְ'. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַמְּזוֹן.

רַחֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ,
וְעַל הַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא
שְׁמֶךָ עָלָיו. אָבִינוּ! רַעְנוּ, זוֹנְנוּ, פָּרְסְנוּ, כָּלכָּלְנוּ, הַרוּיְחָנוּ, הַרוּחַ
לָנוּ מִהָרָה מִכָּל-צְרוּתֵינוּ, וְאֵל תִּצְרִיכְנוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, לִיְדֵי מִתְּנוֹת
בֶּשֶׂר וְדָם, וְלֹא לִיְדֵי הַלּוֹאֲתָם, שֶׁמִּתְּנָתָם מַעֲטָה, וְחִרְפָתָם מְרֵבָה,
אֲלֵא לִידְךָ הַמְּלָאָה וְהַרְחֻבָּה, הַעֲשִׂירָה וְהַפְּתוּחָה, שֶׁלֹּא נִבּוֹשׁ
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא נִכְלָם לְעוֹלָם הַבָּא, וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ,
תִּחְזִירָנָה לְמִקוּמָהּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

Op Sjabbat:

רִצָּה וְהַחֲלִיצָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת יוֹם הַשְּׁבִיעִי

השבת הגדול והקדוש הזה. כי יום [זה] גדול וקדוש הוא מלפניך, נשבות בו וננוח בו כמצות חקי רצונך, ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו, והראנו בנחמת ציון, במהרה בימינו, כי אתה הוא בעל הנחמות.

אלהינו ואלהי אבותינו, יעלה ויבא, יגיע, יראה, וירצה, ישמע, יפקד, ויזכר זכרונו וזכרון אבותינו, זכרון ירושלים עירך, וזכרון משיח בן דוד עבדך, וזכרון כל-עמך בית ישראל לפניך, לפליטה, לטובה, לחן לחסד ולרחמים, ביום

חג המצות הזה, ביום (op de 4 Feestdagen) מקרא קדש הזה,

לרחם בו עלינו ולהושיענו. זכרנו יי אלהינו בו לטובה, ופקדנו בו לברכה, והושיענו בו לחיים טובים, בדבר ישועה ורחמים, חוס וחסנו, וחמול ורחם עלינו והושיענו, כי אליך עינינו, כי אל מלך חנון ורחום אתה.

ברוך אתה יי, בונה ברחמי ירושלים. אמן.

Als men op Sjabbat vergeten heeft r'צה te zeggen en men herinnert zich dit voor onderstaande Beracha, dan zegt men hier:
ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית. ברוך אתה יי, מקדש השבת.

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, לעד, האל, אבינו, מלכנו, אדירנו, בוראנו, גואלנו, קדושנו קדוש יעקב, רוענו רועה ישראל, המלך הטוב והמטיב לכל, שבכל-יום ויום הוא הטיב לנו, הוא מטיב לנו, הוא ייטיב לנו, הוא גמלנו, הוא יגמלנו לעד, חן, וחסד, ורחמים, ורוח, והצלה, וכל-טוב, ומכל-טוב אל יחסרנו תמיד.

הרחמן הוא ישתבח על כבודו.
הרחמן הוא ישתבח בשמים ובארץ.
הרחמן הוא ישתבח בנו לדור דורים.
הרחמן הוא קרן לעמו ירים.
הרחמן הוא יתפאר בנו לנצח נצחים.

הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד ולא בכזוי, בהתר ולא באסור, בנחת ולא בצער, ברוח ולא בצמצום.

הרחמן הוא יתן שלום בינינו.
הרחמן הוא ישלח ברכה והצלחה בכל-מעשה ידינו.
הרחמן הוא יצליח את דרכנו.

הרחמן הוא ישבור עול הגוים מהרה מעל צוארנו.
הרחמן הוא יוליכנו מהרה קוממיות לארצנו.

הרחמן הוא ירפאנו רפואה שלמה רפואת הנפש ורפואת הגוף.
הרחמן הוא יפתח לנו את ידו הרחבה.

Dankzegging door een gast:

הרחמן הוא יברך את השלחן הזה שאכלנו עליו, ויסדר בו כל-מעדני עולם, ויהיה כשלחנו של אברהם אבינו, כל-רעב ממנו יאכל, וכל-צמא ממנו ישתה.

bij vrouw des huizes
את בעלת הבית הזה, ובעלת הסעודה הזאת, היא ובניה וכל-אשר לה, בבנים שיחיו [שלא ימותו], ובנכסים שירבו [שלא יבוש בעולם הזה, ולא תכלם לעולם הבא, ויהיו נכסיה מצלחים וקרובים לעיר, ולא ישלוט שטן במעשי ידה, ואל יזדקק לפניה שום דבר חטא והרהור עון, מעתה ועד עולם.

bij heer des huizes
את בעל הבית הזה, ובעל הסעודה הזאת, הוא ובניו ואשתו וכל-אשר לו, בבנים שיחיו [שלא ימותו], ובנכסים שירבו [שלא יתמו], לא יבוש בעולם הזה, ולא יכלם לעולם הבא, ויהיו נכסיו מצלחים וקרובים לעיר, ולא ישלוט שטן במעשי ידיו, ואל יזדקק לפניו שום דבר חטא והרהור עון, מעתה ועד עולם.

כְּדָבַר יי'. 'בְּרוּכִים אַתֶּם לֵי עֲשֵׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ'. 'בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר
אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּי וְהִיָּה יי מִבְּטָחוֹ'. 'יי עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יי יִבְרַךְ אֶת
עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם'.

'כִּי הַשְּׂבִיעַ נֶפֶשׁ שִׁקְקָה וְנֶפֶשׁ רַעֲבָה מֵלֵא טוֹב'. 'הוֹדוּ לֵי כִי
טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ'. ['הוֹדוּ לֵי כִי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ']. [[

Men heft de beker op en zegt:

כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא, וּבִשְׁם יי אֶקְרָא.
סִבְרֵי מְרַנְּן! [ל[חיים]] men antwoordt
בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

Men drinkt leunende.

Men schenkt de vierde beker wijn in en vervolgt aldus:

שִׁפְךָ חֲמַתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּךָ וְעַל
מַמְלְכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ. כִּי אָכַל אֶת-יַעֲקֹב
וְאֶת-נְוֵהוּ הַשָּׁמוֹ.

הָלֵל Men vervolgt het Hallel:

לֹא לָנוּ יי, לֹא לָנוּ, כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד, עַל
חֲסֵדְךָ עַל אֲמַתְךָ. לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, אֵי-הֵנָּה
אֱלֹהֵיהֶם. וְאֵלֵינוּ בְּשִׁמְיִם כָּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה.
עֲצִבֵיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב, מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם. פֶּה לָהֶם וְלֹא
יִדְבְּרוּ, עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ. אֲזַנַיִם לָהֶם וְלֹא

Bij een maaltijd voor Chatan en Kala:

הַרְחֵמֵן הוּא יִבְרַךְ אֶת הַחַתָּן וְאֶת הַכֻּלָּה בְּכַנִּים זְכוּרִים לְעִבּוּדָתוֹ
יְתִבְרַךְ.

הַרְחֵמֵן הוּא יִבְרַךְ [אֶת ..... (מורי אבי ואת מרת אמי ואת
אשתי ואת .....)] [כֹּל-אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ] בְּשִׁמוֹ הַגְּדוֹל כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבְּרָכוּ אֲבוֹתֵינוּ, אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּכָל, מְכָל, כָּל, כֵּן
יִבְרַךְ אוֹתָנוּ יַחַד בְּרֻכָּה שְׁלֵמָה וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן.

הַרְחֵמֵן הוּא יִפְרוֹשׁ עָלֵינוּ סִכַּת שְׁלוֹמוֹ.

הַרְחֵמֵן הוּא יִטַע תּוֹרָתוֹ וְאֶהְבְּתוֹ בְּלִבְנוּ לְבַלְתִּי נַחֲטָא.

הַרְחֵמֵן הוּא יִמְלֵא מִשְׁאַלוֹת לְבָנוּ לְטוֹבָה וְלְבִרְכָּה.

[הַרְחֵמֵן הוּא יִבְרַךְ אֶת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל וְכָל-הָעוֹסְקִים בָּהּ
בְּאִמוּנָה].

Op Sjabbat:

הַרְחֵמֵן הוּא יִנְחִילָנוּ עוֹלָם שְׁפָלוֹ טוֹב [שֶׁבֶת] וּמְנוּחָה לְחַיֵּי
הָעוֹלָמִים.

Niet op de middendagen:

הַרְחֵמֵן הוּא יִגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלְרִגְלִים אַחֲרִים, הַבָּאִים
לְקַרְאָתָנוּ לְשָׁלוֹם.

הַרְחֵמֵן הוּא יַחֲיֵנוּ וְיַזְכֵּנוּ וְיִקְרַבְנוּ לִיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְלְבִנְיָן בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ וְלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. 'מִגְדוֹל יְשׁוּעוֹת מִלְּפָנָיו, וְעֲשֵׂה חֲסֵד
לְמַשִּׁיחוֹ לְדוֹד וְלִזְרַעוֹ עַד עוֹלָם'. 'כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעֲבוּ וְדוֹרְשֵׁי
יי לֹא יַחֲסְרוּ כָל-טוֹב'. 'נֶעַר הִיְתִי גַם זְקַנְתִּי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק
נֶעְזֵב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם. כָּל-הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוֹה וְזָרְעוֹ לְבִרְכָּה'.

מֵה שְׂאֲכָלָנוּ יְהִי לְשִׂבְעָה, וּמֵה שְׁשִׁיתֵנוּ יְהִי לְרַפּוּאָה, וּמֵה
שֶׁהוֹתֵנוּ יְהִי לְבִרְכָּה, כְּדַכְתִּיב: 'וַיִּתֵּן לְפָנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתִירוּ

יִשְׁמְעוּ, אֲפֹה לָהֶם וְלֹא יִרְיָחוּן. יִדְיָהֶם וְלֹא יִמְיָשׁוּן,
רְגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלָכוּ, לֹא יִהְגּוּ בְגֵרוֹנָם. כְּמוֹהֶם יִהְיוּ
עֹשִׂיהֶם, כֹּל אֲשֶׁר בְּטַח בָּהֶם. יִשְׂרָאֵל בְּטַח בִּי,
עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא. בֵּית אֶהְרֹן בְּטַחוּ בִּי, עֲזָרָם
וּמִגְנָם הוּא. יִרְאֵי יִי בְטַחוּ בִּי, עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא.

יִי זִכְרָנוּ יְבָרֵךְ, יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, יְבָרֵךְ אֶת
בֵּית אֶהְרֹן. יְבָרֵךְ יִרְאֵי יִי, הַקְטָנִים עִם הַגְּדֹלִים.
יִסָּף יִי עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם. בְּרוּכִים אַתֶּם
לִי, עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לִי, וְהָאָרֶץ
נָתַן לְבְנֵי אָדָם. לֹא הִמְתִּים יְהַלְלוּ-יָהּ, וְלֹא
כָל-יִרְדֵי דוּמָה. וְאִנְחָנוּ נְבָרֵךְ יָהּ, מֵעַתָּה וְעַד
עוֹלָם, הַלְלוּ-יָהּ.

אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע יִי, אֶת קוֹלִי תַחֲנוּנֵי. כִּי הִטָּה
אֲזִנוֹ לִי וּבִימֵי אֶקְרָא. אֶפְפוּנֵי חֲבֵלֵי מוֹת, וּמִצְרֵי
שְׂאוֹל מִצְאוּנֵי צָרָה וַיְגוֹן אֶמְצָא. וּבִשְׁם יִי אֶקְרָא,
אֲנִי יִי מִלְטָה נִפְשִׁי. חֲנוּן יִי וְצַדִּיק, וְאֵלֵהֵינוּ
מִרָחֹם. שִׁמְרֵ פִתְאִים יִי דְלוֹתֵי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. שׁוּבֵי
נִפְשֵׁי לְמִנוּחֵיכִי, כִּי יִי גָמַל עָלַיכִי. כִּי חִלַּצְתָּ נִפְשִׁי
מִמּוֹת אֶת עֵינַי מִן דְּמָעָה, אֶת רְגְלֵי מִדְּחִי. אֶתְהַלֵּךְ
לְפָנַי יִי, בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר, אֲנִי
עֲנִיתִי מְאֹד. אֲנִי אֶמְרָתִי בְּחַפְזִי כָּל-הָאָדָם כֹּזֵב.

מָה אָשִׁיב לִי, כֹּל תַּגְּמוּלוֹהֵי עָלַי. כּוֹס יִשׁוּעוֹת
אֲשָׂא, וּבִשְׁם יִי אֶקְרָא. נְדָרֵי לִי אֲשַׁלֵּם, נִגְדָה-נָא
לְכָל-עַמּוֹ. יִקָּר בְּעֵינַי יִי הַמּוֹתָה לְחַסִּידָיו. אֲנִי יִי
כִּי אֲנִי עֲבַדְךָ, אֲנִי עֲבַדְךָ בֶּן אִמְתְּךָ, פִּתְחַת
לְמוֹסְרֵי. לָךְ אֲזַבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבִשְׁם יִי אֶקְרָא.
נְדָרֵי לִי אֲשַׁלֵּם נִגְדָה-נָא לְכָל-עַמּוֹ. בְּחִצְרוֹת בֵּית
יִי, בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַיִם, הַלְלוּ-יָהּ.

הֲלָלוּ אֶת יִי, כָּל-גּוֹיִם, שִׁבְחוּהוּ כֹּל הָאֲמִים. כִּי
גָבַר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ, וְאַמֶּת יִי לְעוֹלָם, הַלְלוּ-יָהּ:

הוֹדוּ לִי כִּי טוֹב,	כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.
יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל,	כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.
יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֶהְרֹן,	כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.
יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יִי,	כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יָהּ, עֲנֵנִי בְמִרְחַב יָהּ. יִי לִי לֹא
אִירָא, מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. יִי לִי בְעֲזָרִי, וְאֲנִי אֶרְאֶה
בְּשִׁנְאֵי. טוֹב לְחַסוֹת בִּי, מִבְּטַח בְּאָדָם. טוֹב
לְחַסוֹת בִּי מִבְּטַח בְּנְדִיבִים. כֹּל גּוֹיִם סְבִיבוּנִי
בְּשֵׁם יִי כִּי אֶמִילֵם. סְבוּנִי גַם סְבִיבוּנִי בְּשֵׁם יִי כִּי
אֶמִילֵם. סְבוּנִי כְּדַבְרֵים דַּעְכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים, בְּשֵׁם

וַיָּאֵר לָנוּ, אֶסְרוּ חַג בְּעַבְתֵּימִם עַד קָרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ.
אֵלַי אַתָּה וְאוֹדֶךָ, אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמָךְ. הוֹדוּ לַיְי כִּי
טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ. הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב, כִּי
לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.

הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב,
הוֹדוּ לְאֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים,
הוֹדוּ לְאֲדֹנָי הָאֲדֹנִים,
לְעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדֹלוֹת לְבָדוֹ,
לְעֲשֵׂה הַשְּׁמַיִם בְּתַבּוּנָה,
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם,
לְעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים,
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמַמְשַׁלֵּת בַּיּוֹם,
אֶת הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמַמְשַׁלוֹת
בַּלַּיְלָה,
לְמַכָּה מִצְרַיִם בְּבַכּוֹרֵיהֶם,
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם,
בְּיַד חֲזָקָה וּבְזָרוּעַ נְטוּיָה,
לְגַזֵּר יַם סוּף לְגַזְרִים,
וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ,
וְנָעַר פְּרָעָה וַחִילוֹ בַּיָּם סוּף,
לְמוֹלִיד עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר,
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.

יְי כִּי אָמִילָם. דָּחָה דְחִיתָנִי לְנֹפֶל, וַיְי עֲזָרָנִי. עֲזֵי
וּזְמַרְתָּ יְהוָה, וַיְהִי לִי לְיִשׁוּעָה. קוֹל רִנָּה וַיִּשְׁוֹעָה
בְּאֶהְלֵי צְדִיקִים, יָמִין יְי עֲשֵׂה חַיִּל. יָמִין יְי רוֹמְמָה,
יָמִין יְי עֲשֵׂה חַיִּל. לֹא אָמוֹת כִּי אֶחְיֶה, וְאֶסְפָּר
מִעֲשֵׂי יְהוָה. יִסֹּר יִסְרָנִי יְהוָה, וּלְמוֹת לֹא נִתְנַנְּנִי. פִּתְחוּ
לִי שַׁעְרֵי צְדָק, אָבֹא בְּכֶם אוֹדֶה יְהוָה. זֶה הַשַּׁעַר לַיְי,
צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ.

אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתָנִי, וַתְּהִי לִי לְיִשׁוּעָה. אוֹדֶךָ כִּי
עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לְיִשׁוּעָה. אֲבָן מֵאֲסוֹ הַבּוֹנִים,
הִיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. אֲבָן מֵאֲסוֹ הַבּוֹנִים, הִיְתָה
לְרֹאשׁ פְּנֵה. מֵאֵת יְי הִיְתָה זֹאת, הִיא נִפְלְאוֹת
בְּעֵינֵינוּ: מֵאֵת יְי הִיְתָה זֹאת, הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ.
זֶה הַיּוֹם עֲשֵׂה יְי, נְגִילָה וְנִשְׁמְחָה בוֹ. זֶה הַיּוֹם
עֲשֵׂה יְי נְגִילָה וְנִשְׁמְחָה בוֹ.

אָנָּה יְי הוֹשִׁיעָה נָּא.

אָנָּה יְי הוֹשִׁיעָה נָּא.

אָנָּה יְי הַצְּלִיחָה נָּא.

אָנָּה יְי הַצְּלִיחָה נָּא.

בְּרוּךְ הָבֹא בְּשֵׁם יְי, בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְי. אֵל יְי

למִפְּנֵי מַלְאָכִים גְּדֹלִים,
וַיִּהְיֶה רֹגַם מַלְאָכִים אֲדִירִים,
לְסִיחוּן מֶלֶךְ הָאָמָרִי,
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן,
וְנָתַן אֶרֶצָם לְנַחֲלָה,
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ,
שֶׁבַשְׁפָּלָנוּ זָכָר לָנוּ,
וַיִּפְרָקֵנוּ מִצָּרֵינוּ,
נֹתֵן לָחֶם לְכֹל בֶּשֶׂר,
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם,

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.

נִשְׁמַת כָּל-חַי תְּבָרַךְ אֶת שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וְרוּחַ
כָּל בֶּשֶׂר תִּפְאָר וּתְרוּמָם זָכְרֶךָ מִלִּפְנֵי תְּמִיד, מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אֶתְּהָ אֵל. וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ
מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ, פּוֹדֶה וּמַצִּיל, וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם,
בְּכָל-עֵת צָרָה וְצוּקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ
אֶלָּא אֶתְּהָ. אֱלֹהֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, אֱלֹהֵי
כָּל-בְּרִיּוֹת, אֲדוֹן כָּל תּוֹלְדוֹת, הַמְהַלְלִי
בְּכָל-הַתְּשׁוּבָחוֹת, הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו
בְּרַחֲמִים. וַיְיָ עַר לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן, הַמְעוֹרֵר
יְשָׁנִים וְהַמְקִיץ נֹרְדָּמִים, מְחַיֶּה מֵתִים, וְרוֹפֵא
חוֹלִים, פּוֹקֵחַ עוֹרִים, וְזוֹקֵף כְּפוּפִים, הַמְשִׁיחַ

אֱלֹהִים, וְהַמְּפַעֲנָח נַעֲלָמִים, וְלֶךְ לְבָרֶךְ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים.

וְאֵלֹהֵינוּ פִּינוּ מְלֵא שִׁירָה כִּים, וּלְשׁוֹנָנוּ רִנָּה כְּהַמוֹן
גְּלִיו, וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שִׁבַּח כְּמֶרְחָבֵי רְקִיעַ, וְעֵינֵינוּ
מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִיָּרֵחַ, וַיְדִינוּ פְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי
שָׁמַיִם, וְרַגְלֵינוּ קְלוֹת כְּאֵילוֹת. אֵין אָנוּ מְסַפִּיקִים,
לְהוֹדוֹת לָךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ, וּלְבָרֶךְ אֶת שִׁמְךָ מִלִּפְנֵינוּ,
עַל אַחַת מֵאֲלֶיךָ אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרוֹב רַבֵּי רַבּוֹת
פְּעָמִים, הַטּוֹבוֹת, נְסִים וְנִפְלְאוֹת, שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ
וְעַם אֲבוֹתֵינוּ, מִלִּפְנֵים. מִמְּצָרִים גְּאֻלְתָּנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ, מִבֵּית עַבְדִּים פְּדִיתָנוּ, בְּרַעַב זָנַתָּנוּ,
וּבְשִׁבְעַת כָּל־לִפְתָּנוּ, מִחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ, מִדְּבַר
מִלְּטָתָנוּ, וּמִחֲלִים רָעִים וְרַבִּים דָּלִיתָנוּ: עַד הִנֵּה
עֲזָרוֹנוּ רַחֲמֶיךָ, וְלֹא עֲזָבוֹנוּ חֲסִדֶיךָ, עַל כֵּן אֲבָרִים
שֶׁפִּלְגַת בָּנוּ, וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנִּפְחַת בְּאַפֵּינוּ, וְלִשׁוֹן
אֲשֶׁר שָׁמַת בְּפִינוּ, הֵן הֵם יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבַּחוּ
וַיִּפְאָרוּ וַיִּשׁוּרְרוּ אֶת שִׁמְךָ מִלִּפְנֵי תְּמִיד. כִּי
כָּל-פֶּה לָךְ יוֹדֶה, וְכָל-לִשׁוֹן לָךְ תִּשְׁבַּח, וְכָל-עֵין
לָךְ תִּצְפֶּה, וְכָל-בָּרֶךְ לָךְ תִּכְרַע, וְכָל-קוֹמָה לִפְנֶיךָ
תִּשְׁתַּחֲוֶה. וְהִלְבְּבוֹת יִירְאוּךָ, וְכָל-קָרֵב וְכָל־יֹתֵם
יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ. כַּדְּבַר שֶׁנֶּאֱמַר: כָּל עֲצָמוֹתֵי

יִהְיֶה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ כָּל-מַעֲשֵׂיךָ, וְחִסְדֵיךָ
 וְצַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְעַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּל־
 בְּרַנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׂבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ אֶת שֵׁם
 כְּבוֹדְךָ, כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת, וּלְשַׁמֵּךְ נַעֲמִים לְזַמֵּר,
 וּמַעֲוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מֶלֶךְ
 מְהֻלָּל בַּתְּשׁוּבָה. אָמֵן.

Men drinkt leunende op de linkerarm en spreekt daarna de volgende dankzegging uit:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עַל הַגִּפְּן וְעַל
 פְּרֵי הַגִּפְּן, וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה, וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה
 טוֹבָה וְרַחֲבָה, שְׂרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ, לְאֹכֹל
 מִפְּרִיָּהּ וּלְשִׁבּוֹעַ מִטּוֹבָהּ. רַחֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ, עָלֵינוּ,
 וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ, וְעַל הַר
 צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל מִזְבְּחֶךָ, וְעַל הַיְכָלְךָ.
 וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ,
 וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ בְּמַהְרָה, וְשִׁמְחָנוּ בָּהּ, וְנִשְׂבַּע
 מִטּוֹבָהּ, וְנִבְרַכְךָ עָלֶיךָ בְּקִדְשָׁהּ וּבִטְהָרָהּ.

וּרְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַמְּנוּחַ הַזֶּה. Sjabbat

וְשִׁמְחָנוּ בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, בְּיוֹם טוֹב מְקַרָּא
 קֹדֶשׁ הַזֶּה,

תֹּאמְרָנָה יְיָ מִי כְמוֹךָ, מְצִיל עָנִי מִחֶזֶק מַמְנּוֹ, וְעֹנֵי
 וְאֲבִיוֹן מִגְּזֻלוֹ. שׁוּעַת עֲנִיִּים אַתָּה תִּשְׁמַע, צַעֲקַת
 הַדָּל תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ. וְכָתוּב: 'רַנְּנוּ צַדִּיקִים בְּיְיָ,
 לְיִשְׂרָאֵל נְאוּהַ תְּהַלֵּה'.

בְּפִי	יִשְׂרָאֵל	תְּתַרְוֶמֶם,
וּבְדַבְרֵי	צַדִּיקִים	תְּתַפְרֹךְ,
וּבְלִשׁוֹן	חִסְדִּים	תְּתַקְדֶּשׁ,
וּבִקְרֵב	קְדוּשִׁים	תְּתַהַלֵּל.

בְּמִקְהָלוֹת [בְּמִקְהָלוֹת] רַבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל,
 שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל-הַיְצוּרִים, לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאַלֵּהֵי
 אֲבוֹתֵינוּ, לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם,
 לְהַדְרֵם, וּלְנַצַּח, עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת
 [וְתִשְׁבָּחוֹת] דָּוִד בֶּן יִשִׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

וּבְכֹן, יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לְעַד מְלַכְנוּ, הָאֵל הַמֶּלֶךְ
 הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, כִּי לְךָ נְאוּהַ יְיָ
 אֱלֹהֵינוּ וְאַלֵּהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד, שִׁיר וְשִׁבְחָה,
 הַלֵּל וְזַמְרָה, עוֹז וּמְמַשְׁלָה, נִצַּח, גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה,
 תְּהַלָּה וְתִפְאָרַת, קֹדֶשׁ וּמְלָכוּת, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
 לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ וּמַעֲוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֶתָּה
 אֵל.

כִּי לֹו נְאֻה

כִּי לֹו נְאֻה, כִּי לֹו יֵאָה.

אָדִיר בְּמְלוּכָה, בְּחֹר כְּהֻלָּה, גְּדוּדֵיו יֹאמְרוּ לֹו,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יֵי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹו נְאֻה, כִּי לֹו יֵאָה.

דָּגוּל בְּמְלוּכָה, הַדּוּר כְּהֻלָּה, וְתִיקֵיו יֹאמְרוּ לֹו,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יֵי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹו נְאֻה, כִּי לֹו יֵאָה.

זָבֵאי בְּמְלוּכָה, חֶסֶן כְּהֻלָּה, טַפְסְרֵיו יֹאמְרוּ לֹו,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יֵי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹו נְאֻה, כִּי לֹו יֵאָה.

יְחִיד בְּמְלוּכָה, כְּבִיר כְּהֻלָּה, לְמוּדֵיו יֹאמְרוּ לֹו,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יֵי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹו נְאֻה, כִּי לֹו יֵאָה.

מְרוֹם [מוֹשֵׁל] בְּמְלוּכָה, נוֹרָא כְּהֻלָּה, סְבִיבֵיו
יֹאמְרוּ לֹו,

כִּי אַתָּה טוֹב וּמְטִיב לְכָל,

[וְנוֹדָה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן].

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן.

[וְנוֹדָה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה].

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה.

De Eeuwige heeft uwe verrichting, gewis met welgevallen,
aangenomen.

חֶסֶל סְדוּר פֶּסַח כְּהֻלָּתוֹ,

כָּכָל-מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקְתּוֹ.

כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ,

כֵּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.

זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה,

קוֹמֵם קָהָל מִי מְנָה.

קָרֵב נִהַל נִטְעֵי כִנֶּה,

פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרָנָה.

Op de tweede avond zegt men:

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם, בְּבֵיאת מְשִׁיחָנוּ.

בְּחֹר הוּא, יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמִהְרָה בְּמִהְרָה,
בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ
בְּקָרוֹב.

גְּדוֹל הוּא, דָּגוּל הוּא, יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמִהְרָה
בְּמִהְרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה
בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

הַדוּר הוּא, וְתֵיִק הוּא, זְכָאֵי הוּא, חֲסִיד הוּא, יִבְנֶה
בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמִהְרָה בְּמִהְרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל
בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

טְהוּר הוּא, יְחִיד הוּא, כְּבִיר הוּא, לְמוּד הוּא, מְלָךְ
הוּא, נְאוּר [נֹרָא] הוּא, סְגִיב הוּא, עֲזוּז הוּא,
פּוֹדֶה הוּא, צְדִיק הוּא, יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמִהְרָה
בְּמִהְרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה
בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

קְדוֹשׁ הוּא, רְחוּם הוּא, שְׂדֵי הוּא, תְּקִיף הוּא,
יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמִהְרָה בְּמִהְרָה, בְּיָמֵינוּ
בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נֶאֱדָה, כִּי לֹא יֶאֱדָה.

עָנְיוּ בְּמְלוּכָה, פּוֹדֶה כְּהִלְכָה, צְדִיקוֹ יֹאמְרוּ לוֹ,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נֶאֱדָה, כִּי לֹא יֶאֱדָה.

קְדוֹשׁ בְּמְלוּכָה, רְחוּם כְּהִלְכָה, שְׂנֵאֲנֵינוּ יֹאמְרוּ לוֹ,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נֶאֱדָה, כִּי לֹא יֶאֱדָה.

תְּקִיף בְּמְלוּכָה, תּוֹמֵךְ כְּהִלְכָה, תְּמִימֵינוּ יֹאמְרוּ לוֹ,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹא נֶאֱדָה, כִּי לֹא יֶאֱדָה.

אֲדִיר הוּא

אֲדִיר הוּא, יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמִהְרָה
בְּמִהְרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה
בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ? אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ? שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׁנַיִם לְחוֹת
הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ? שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנַיִם לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ? אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ? חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי
תּוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחוֹת
הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ? שֵׁשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ, שֵׁשָׁה סְדְרֵי
מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תּוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ? שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ, שִׁבְעָה יָמֵי
שִׁבְתָּא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תּוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ? שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׁמוֹנָה יָמֵי
מִלָּה, שִׁבְעָה יָמֵי שִׁבְתָּא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה,
חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תּוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה
אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַשְׁמַיִם
וּבְאָרֶץ.

תְּשַׁעָה מִי יוֹדֵעַ? תְּשַׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ, תְּשַׁעָה יָרְחֵי
לֵידָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה, שִׁבְעָה יָמֵי שִׁבְתָּא,
שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תּוֹרָה, אַרְבַּע
אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ? עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ, עֶשְׂרֵה דְבָרִיא,
תְּשַׁעָה יָרְחֵי לֵידָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה, שִׁבְעָה יָמֵי
שִׁבְתָּא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תּוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

חַד גְּדִיָּא

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא,
דְּזַבֵּן אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא שׁוֹנְרָא, וְאַכַּל לְגְּדִיָּא, דְּזַבֵּן אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְיָ,
חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא כִּלְבָּא, וְנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכַּל לְגְּדִיָּא, דְּזַבֵּן
אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא חוּטְרָא, וְהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא,
דְּאַכַּל לְגְּדִיָּא, דְּזַבֵּן אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד
גְּדִיָּא.

וְאַתָּא נוֹרָא, וְשִׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁךְ
לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכַּל לְגְּדִיָּא, דְּזַבֵּן אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְיָ, חַד
גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מִיָּא, וְכִבָּה לְנוֹרָא, דְּשִׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה
לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכַּל לְגְּדִיָּא, דְּזַבֵּן אַבָּא
בְּתַרֵּי זִוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

אַחַד עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ? אַחַד עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ, אַחַד
עֶשֶׂר כּוֹכְבֵיָא, עֶשְׂרֵה דְּבְרֵיָא, תְּשַׁעַה יְרַחֵי לַיְדֵה,
שְׁמוֹנֵה יְמֵי מִלָּה, שְׁבַעַה יְמֵי שְׁבַתָא, שְׁשֵׁה סְדְרֵי
מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אַחַד אֱלֹהֵינוּ
שְׁבַשְׁמִים וּבְאַרְץ.

שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ? שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׁנַיִם
עֶשֶׂר שְׁבַטֵיָא, אַחַד עֶשֶׂר כּוֹכְבֵיָא, עֶשְׂרֵה דְּבְרֵיָא,
תְּשַׁעַה יְרַחֵי לַיְדֵה, שְׁמוֹנֵה יְמֵי מִלָּה, שְׁבַעַה יְמֵי
שְׁבַתָא, שְׁשֵׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית,
אַחַד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאַרְץ.

שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ? שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ,
שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר מְדֵיָא, שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבַטֵיָא, אַחַד
עֶשֶׂר כּוֹכְבֵיָא, עֶשְׂרֵה דְּבְרֵיָא, תְּשַׁעַה יְרַחֵי לַיְדֵה,
שְׁמוֹנֵה יְמֵי מִלָּה, שְׁבַעַה יְמֵי שְׁבַתָא, שְׁשֵׁה סְדְרֵי
מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אַחַד אֱלֹהֵינוּ
שְׁבַשְׁמִים וּבְאַרְץ.

BENDIGAMOS

Bendigamos al Altísimo,
Al Señor que nos crió,
Démosle agradecimiento
Por los bienes que nos dió.

*Alabado sea su Santo Nombre,
Porque siempre nos apiadó.
Load al Señor que es bueno,
Que para siempre su merced.*

Bendigamos al Altísimo,
Por su Ley primeramente,
Que liga a nuestra raza
Con el cielo continuamente.

*Alabado sea su Santo Nombre,
Porque siempre nos apiadó.
Load al Señor que es bueno,
Que para siempre su merced.*

Bendigamos al Altísimo,
Por el pan segundamente,
Y también por los manjares
Que comimos juntamente.

*Pues comimos y bebimos alegremente,
Su merced nunca nos faltó.
Load al Señor que es bueno,
Que para siempre su merced.*

Bendita sea **la casa esta**,
El hogar de su presencia,
Donde guardamos su fiesta
Con alegría y permanencia.

*Alabado sea su Santo Nombre,
Porque siempre nos apiadó.
Load al Señor que es bueno,
Que para siempre su merced.*

Laten wij de Allerhoogste prijzen,
De Heer die ons geschapen heeft,
Laten wij Hem danken
Voor al het goede dat Hij ons gaf.

*Geprezen zij Zijn Heilige Naam,
Want met ons had Hij immer mededogen.
Looft de Heer die goed is,
Want Zijn genade is eeuwigdurend.*

Laten wij de Allerhoogste prijzen,
Voor Zijn wet in de eerste plaats,
Die ons volk voor altijd
Met de hemel verbindt.

*Geprezen zij Zijn Heilige Naam,
Want met ons had Hij immer mededogen.
Looft de Heer die goed is,
Want Zijn genade is eeuwigdurend.*

Laten wij de Allerhoogste prijzen,
Voor het brood in de tweede plaats,
En ook voor de spijzen
Die we erbij genuttigd hebben.

*Zo hebben wij met vreugde gegeten en gedronken,
Aan Zijn genade ontbrak het ons nooit.
Looft de Heer die goed is,
Want Zijn genade is eeuwigdurend.*

Gezegend zij **dit huis**,
De haardstee Zijner tegenwoordigheid,
Waar wij Zijn feest
Altijd vol vreugde in ere gehouden hebben.

*Geprezen zij Zijn Heilige Naam,
Want met ons had Hij immer mededogen.
Looft de Heer die goed is,
Want Zijn genade is eeuwigdurend.*

'הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ'.
'הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ'.

וְאַתָּה תוֹרָא, וְשִׁתָּא לְמִיָּא, דְּכִכָּה לְנוֹרָא, דְּשִׁרְף
לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֲכַל
לְגַדְיָא, דְּזַבְּן אֲבָא בְּתַרֵי זַוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּה הַשׁוּחַט, וְשִׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּא לְמִיָּא,
דְּכִכָּה לְנוֹרָא, דְּשִׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא,
דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֲכַל לְגַדְיָא, דְּזַבְּן אֲבָא בְּתַרֵי
זַוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּה מְלֵאךְ הַמּוֹת, וְשִׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשִׁחַט
לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּא לְמִיָּא, דְּכִכָּה לְנוֹרָא, דְּשִׁרְף
לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֲכַל
לְגַדְיָא, דְּזַבְּן אֲבָא בְּתַרֵי זַוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשִׁחַט לְמְלֵאךְ הַמּוֹת,
דְּשִׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּא לְמִיָּא, דְּכִכָּה לְנוֹרָא, דְּשִׁרְף
לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאֲכַל
לְגַדְיָא, דְּזַבְּן אֲבָא בְּתַרֵי זַוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

TOELICHTING OP DEZE UITGAVE

Een originele Hagada voor degene, die gesteld is op de "Portugese Gebruiken"!

In de 19e eeuw was het Jacob Lopes Cardozo Jr., die deze droom tot werkelijkheid bracht. In 1859 gaf hij de Hagada uit volgens het gebruik bij de "Heilige Gemeente van de Sefardiem" met een Nederlandse vertaling, die hij voorzag van 136 verklaringen. Bij dit getal dacht hij aan de woorden van Aartsvader Isak: "De stem is de stem van Jacob". (Beresjiet 27:22). Stem = Kol = 136 van Jacob!

In 1893 bestond er grote behoefte aan een eenvoudige uitgave zonder vertaling en verklaring.

Nu, 150 jaar na de eerste uitgave, blijkt hoe up-to-date de Hagada van Jacob Lopes Cardozo is.

Gemeend is er goed aan te doen deze Hagada een nieuw leven in te blazen. Twee redenen gaven de doorslag.

Ten eerste: de eerbied voor het voorgeslacht. Voor Opperrabbijn Jacob van Jacob Ferares, Chacham van de Gemeente Chonen Dal, de Portugees-Israëlietische Gemeente in Den Haag en voor de leden van het Rabbinaat van de Gemeente Talmoed Tora, de Portugees-Israëlietische Gemeente in Amsterdam: de Dajaniem David van Jacob Lopes Cardozo, Refael van David Montezinos en Aron van Jacob Vas Dias. Doch niet in het minst uit eerbied voor de maker met een vooruitziende blik: Magied Jacob van David Lopes Cardozo.

De tweede reden heeft betrekking op het nu en de toekomst. De avond van de Hagada staat nog immer centraal in het Joodse leven. In een Portugees-Joods huis is deze Hagada onontbeerlijk.

In deze herziene uitgave is vrijwel geheel de Hagada van Jacob Lopes Cardozo gevolgd. Enkele drukfouten zijn hersteld, lees-en klemtoontekens werden toegevoegd om een goede voordracht mogelijk te maken.

De gebruikers worden fijne Hagada avonden toegewenst.

herziene druk: 5778-2018

© 5771-2011 Janneke Samson-Jessurun Cardozo, Amsterdam

A M S T E R D A M

SNELPERS BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
VAN
GEBRS. LEVISSON firma D. PROOPS Jz.

- 1893 -